

МИРОН ЛУКАВЕЦЬКИЙ (1938–2012) Сторінки біографії

Батько. Батько Мирона Лукавецького, Ярослав Лукавецький, виріс у великому родинному домі Корнеля Валеріяновича Лукавецького, успішного фінансового працівника, та Ядвіги Гаргесгаймер, німкені за походженням. Він закінчив український клас чоловічої гімназії у Снятині, де освоїв, окрім загальних предметів, чотири мови (польську, німецьку, грецьку і латину) і вперше захопився малюванням. Потім була приватна школа-студія Олекси Новаківського у Львові, після якої Я. Лукавецький вступив до Краківської академії образотворчих мистецтв, успішно її закінчив, 1936 р. повернувся до Коломиї і заснував там свою школу малярства.

Рід з боку матері, Надії Лукавецької (Кочій), походив із с. Ліски (нині — село Коломийського району). Вона виросла в національно свідомій українській родині Юлії Цісик і Онисима Кочія, що був першим директором школи у с. Ліски. Учениця Коломийської жіночої гімназії, вона знала мови, була вихованкою «Пласту», членом молодіжної організації спротиву, якою керувала Леоніда Зайшла, а ще вимогливим і об'єктивним художнім критиком, справжньою музою для чоловіка. Освічена, з вишуканим естетичним смаком, завжди привітна, усміхнена, вона виховувалась у мистецькому середовищі. Рідна сестра Надії Лукавецької Іванна Кочій-Кононів була актрисою, її чоловік, колишній сотник петлюрівської армії Юрій Кононів, актор, режисер — директором театру, дядько — колишній січовий стрілець Євген Цісик — театральним композитором і диригентом, а його дружина Нюра Цісик — артисткою. Тож не дивно, що життя Ярослава Лукавецького і Надії Кочій, які товаришували ще з гімназійних років, було тісно пов'язане з театром. Для заробітку Я. Лукавецький спочатку малював у мандрівних театрах декорації, виготовляв бутафорію та реквізит. Пізніше йому почали замовляти оформлення вистав, він співпрацював з цілою низкою пересувних українських театральних колективів: «З енергією і задоволенням я намагався бути учасником усіх подій, адже вони свідчили про розквіт української нації» [1]. Коли у сім'ї Лукавецьких 20 травня 1938 р. народився первісток, молоді батьки дали йому ім'я Мирон на честь генерала Української галицької армії Мирона Тарнавського. Маленький Мирон зростав у мистецькій атмосфері батьківського дому, де завжди гостювали творчі люди.

З приходом радянської влади, так званих «перших совітів» (1939), Я. Лукавецького запрошують у Станіслав (нині — Івано-Франківськ) «допомагати в організації мистецького життя» [2]. Йому було запропоновано посаду головного художника у драмтеатрі ім. І. Франка, що сформувався із рештків українських мандрівних театрів. Сім'я перебирається до Станіслава.

У цьому місті Я. Лукавецький долучився до створення художньої школи, майстерень, музеїв тощо. Разом з іншими митцями організував гуцульський ансамбль. З великим успіхом 1940 року оформив український павільйон «Гуцульщина» на Всесоюзній сільгоспвиставці у Москві. Та незабаром почалися масові арешти, тривожні ночі, нестача найнеобхідніших товарів, а 1941 р. — війна. Я. Лукавецький пішов із театру. Для заробітку працював у гімназії: викладав образотворче мистецтво і німецьку мову [3]. В окупаційному лютому 1942 р. в сім'ї Лукавецьких народився другий син, Ждан-Олександр (в майбутньому — архітектор).

У липні 1944 р. німці відступили з Галичини. Прийшли «другі совіти». Художник Ярослав Лукавецький згадував: «...Бачив, як на зміну чесним, відданим своїй праці фахівцям приходили примітивні, в основному партійні керівники ... завжди п'яні, з револьверами під сурдугами. За кулісами запанувала російська мова як у побуті, так і на офіційних зборах. Усім нам роздали в обов'язковому порядку "Короткий курс історії ВКП(б)" і почали "виховувати"» [4]. Доноси, арешти, заслання до Сибіру стали звичайним явищем. Та любов до творчості, віра в добро повернули родину у вир мистецького життя. У березні 1947 р. старший Лукавецький організує Обласне товариство художників, відкриває виставки своїх робіт, плідно працює в театрі. Вершиною творчості театрального художника Я. Лукавецького стало оформлення спектаклю «Украдене щастя» за драмою І. Франка, в якій брали участь запрошені з Києва відомі актори Наталя Ужвій (Анна) та Амвросій Бучма (Микола Задорожний). А в театральній залі, затамувавши подих, сидів син, якого тато завжди брав із собою. Це були перші незабутні враження малого Мирона від таємничого звабливого світу театру, що наклали свій відбиток на все подальше його життя.

Син. Радянська тоталітарна машина не оминула цієї сім'ї. Якось у травні 1951 р. тато не повернувся до дому із засідання художньої ради Обласного товариства художників. Натомість до квартири зайшли двоє молодих людей у чорних плащах, поштито звернулися до мами і повідомили, що її чоловік живий, але затриманий. Передали татів портфель, кишеньковий годинник, обручку і записку, в якій він просив рідних не хвилюватись. «Гості» описали майно і повідомили, що наступного дня прийдуть з обшуком. Маги нишком плакала. Важко

сказати, що діялось в душі 13-річного Мирона. Та тоді, мабуть, вперше проявився його характер. Хлопець зрозумів, що залишається за старшого в сім'ї, і перше, що зробив, це кинувся на горище рятувати татові картини, ті, що не потрапили під опис. Виймав полотна з рам і бігав по сусідах, благаючи прихистити татові роботи, бідкаючись, що тільки невелику частину заховав. Люди боялись брати картини заарештованого художника. Та все ж, багато років потому, на батьковій виставці 1990 р. М. Я. Лукавецький з гордістю згадував, що майже все, що було представлено глядачеві, він врятував у свої 13 років.

Суд був швидкий. Свідки обвинувачення — колеги, з якими довгі роки співпрацював художник. «За їхнім наклепом мені висунули звинувачення, що я десь-колись некорисно висловився про Сталіна», — згадував Я. Лукавецький [5]. Йому присудили 10 років з конфіскацією майна; місце відбування покарання — мордовські, а потім костромські «лесоразроботкі».

Залишилась осиротіла сім'я: мати, хвора на сухоти, і двоє синів — дев'яти і тринадцяти років. Успішний шестикласник Мирон Лукавецький, що вже готувався до іспитів, почав «відставати» і до іспитів не був допущений. Тоді вперше почув слова «сын врага народа». Мамі відверто погрозували висланням до Сибіру і радили кудись «зникнути». Надія Лукавецька збрала такі-сякі пожитки, що лишилися після конфіскації майна, і повезла дітей на родинну землю у Снятин, до татової матери, бабусі Ядвіги, що жила в однокімнатному будиночку на центральній вулиці міста і отримувала пенсію 8 крб.

Мирон учився у Снятинській українській школі, де викладали гімназійні професори. Школа вважалась найкращою в області. Брат Ждан навчався в музичній школі, яку оплачувала ангел-хоронитель сім'ї Лукавецьких Наталя Василівна Семанюк-Черемшина, дружина письменника Марка Черемшини. Вона ж влаштувала маму на роботу у якийсь фінансовий відділ секретарем.

Після смерті Сталіна листи від тата приходили частіше, майже щотижня. Почали звільняти політ'язнів, відчувалась подих свободи. Мирон закінчив 10 класів і в 1955 р. вступив до новоствореного Снятинського культосвітнього училища на театральне відділення. Про роки навчання згадував завжди з теплотою: «Ми з великим ентузіазмом допомагали відновлювати старовинну будівлю магістрату для нашого училища. Училище на моїх очах створювалося... <...> ...Був доволі цікавий колектив педагогів. Один з них — Сергій Сергійович Слободянюк, він у нас читав історію українського театру, історію зарубіжної літератури, режисуру. Дуже цікавим був склад учнів. Це були гуцули з гір і з Покуття, котрі прийшли ще в своїх кептариках та в 'язаних кофтах» [6].

Мирон поринув у навчання самовіддано, як буває тільки в юності. Тут вперше прочитав К. С. Станіславського, зокрема «Робота актора над собою», і почав «втілювати» настанови класика театального мистецтва. Ставили на курсі виставу за поемою О. Пушкіна «Цигани», і худенький чорноволосий Мирон отримав роль молодого цигана. Щодня після лекцій він ходив на автобусну зупинку, де можна було побачити «колишніх жителів шатра», і спостерігав за ними. Згодом познайомився ближче, і ті навіть довірили йому деякі «секрети» задля «користі і внеску в мистецтво».

Образ молодого цигана Мирон Лукавецький створив з усією достовірністю. Але виставі, відчував майбутній режисер, чогось бракувало, а точніше «когось». Адже у Пушкіна: «... за шатром ручний ведмідь лежить на волі». Ці рядки не давали спокою майбутньому режисерові, що прагнув «нести правду життя на сцену». Мирон звернувся до старого сторожа Макара, що жив напроти культосвітнього училища зі словами: «Дядьку, позичте собачку... інсценізуємо “Циганив” Пушкіна» [7].

У виставу додали той останній штрих, якого бракувало, на думку юного режисера... Серед перших випускників технікуму двоє отримали дипломи з відзнакою — Мирон Лукавецький, майбутній театральний режисер, і Марія Стеф'юк, майбутня оперна діва.

Влітку 1956 р. у числі інших політ'язнів звільнили батька з приписом: «Відсидів 10 років з “зачотами”, звільнений, як не винен, і несудимий» [8]. Зі спогадів Я. Лукавецького: «Жодного забраного майна (будинок, обладнання, бібліотеку, 80 картин останнього періоду) не повернули. Ні здоров'я, переживань, сліз матери, дружини, а головне — зневіри в добро, людяність, чесність. І такими методами до основ знівечили усі шляхетні сподівання. Я остаточно впевнився, що наша епоха не надається до нижних почуттів, мистецтва» [9].

Та життя тільки починалось. Миронові було вісімнадцять, і він був сповнений «ніжних почуттів» і «мистецтва». Закінчивши технікум, отримав скерування на роботу в село Печеніжин до сільського будинку культури на посаду режисера культмасових заходів, а згодом став керівником клубу. Він працює над собою, робить читецьку програму за романом Е.-Л. Войнич «Овід», бере участь в обласному фестивалі молоді Прикарпаття і здобуває там перше місце.

Харків: «Завоювання світу». Спекотного літа 1957 р. Мирон Лукавецький вирушає завоювати Харків. Сміливості додає диплом з відзнакою. На творчому конкурсі читає «Мое слово» В. Стефаніка, блискуче проходить співбесіду і, отримавши від великого Івана Мар'яненка, який очолював приймальну комісію, «відмінно», абітурієнт Лукавецький вступає до Харківського театального інституту на режисерський факультет. Харківський театральний інститут славився своїми педагогами, що сповідували різні напрями у театральному мистецтві. Художнім керівником курсу п'ять років поспіль був учень В. Мейерхольда професор

О. Б. Глаголін. «Він робив все для того, щоб ми мали велику амплітуду у театральному мистецтві — від минулого до сучасного. Тому і згуртував навколо себе Б. Норда, запеклого мхатівця, О. Скібневського, вірного таірвця, І. Мар'яненка, Д. Антоновича, Д. Власюка, Р. Черкашина — непокірних і послідовних курбасівців... Отак ми вбирали все — різні школи, різні напрямки, щоб створити свою індивідуальність і свій стиль» [10]. Та систему Станіславського довелося опановувати самотужки в більш зрілому віці, оскільки в часі навчання, як з жалем згадував Мирон Лукавецький, «по системі Станіславського промчався».

Харківський державний інститут театрального мистецтва був тим місцем, де плекали українську мову, пропагували ідеї свободи. Не дивно, що саме тут викладачі й студенти режисерського факультету організували перший в Україні вечір пам'яті забороненого і забутого Леся Курбаса. До Харкова з'їхалися його учні і послідовники. Вечір провели українською мовою. Програмка того незабутнього вечора 1961 р. досі зберігається у домашньому архіві М. Я. Лукавецького. У тодішньому, вже зрусифікованому Харкові для хлопчини з Івано-Франківщини це був ковток повітря, це був момент утвердження української культури й мови.

Одночасно із навчанням в інституті Мирон Лукавецький пробує свої сили на харківському телебаченні, практикує як режисер-стажер у Харківському цирку і встигає ставити вистави в аматорському театральному колективі: «При Харківському державному університеті ім. О. М. Горького створений драматичний колектив. Тут ставлю спектакль М. Себастьяну "Безіменна зірка". Працюю без жодної грошової винагороди. Але задоволення — ціле море! Р. С. Одержав стипендію. Татові купив шкарпетки, висилаю їх разом з трьома кілограмами рису...» [11].

У 1962 р. М. Лукавецький закінчує театральний інститут з відзнакою. Його запрошують на роботу до Харківського театру музичної комедії. Молодий режисер дебютує виставою за п'єсою Гаджиева «Ромео — мій сусід» і отримує перші схвальні відгуки у пресі: «...багато режисерських знахідок, професійний рівень, мізансцени силляться, як з рогу достатку, актуально, яскраво...» [12]. Водночас викладає в театральному інституті на курсі у професора народного артиста України Л. Сердюка. «До 150-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка ставимо в інституті спектакль "Назар Стодоля". Професор, лауреат Державних премій О. Сердюк призначив мене режисером. Яке це щастя!» — писав у листі до батьків.

Протягом 1962–64 рр., окрім постановок у Харківському театрі музкомедії («Брехуха» Б. Ердмана, «Холопка» Н. Стрельнікова, «Весілля в Малинівці» О. Рябова, «Кохання актриси» К. Бенца), ставить «Федру» Ж. Расіна у Харківському театральному інституті, їздить на постановки до Ізмаїла («Ленінградський проспект» І. Штока, Ізмаїльський російський драматичний театр) та Маріуполя («Спадкоємці» Г. Бодікіна, Донецький російський драматичний театр). У Харківському цирку випускає виставу «Пригоди хвилинок» Б. Каневського, де йому довелося працювати з такими видатними майстрами, як народний артист РРФСР В. Дуров і заслужений артист Молдавської РСР В. Херц.

Зі своєю майбутньою дружиною Мирон Лукавецький познайомився ще в стінах театрального інституту, куди красуна Валентина Надточій мала намір поступати, та, за її словами, «...побачивши надто вільну поведінку абітурієнток-актрис, цю тему для себе закрила». Того ж таки року вона вступила до Харківського економічного інституту. Побрались вони 1962 р., 1963-го у них народився син, якого назвали, звісно, на честь Курбаса — Лесем.

Молодий батько намагається достойно утримувати сім'ю. Ночами підробляє вантажником на кондитерській фабриці. Мешкають у гуртожитку без вигод. А тут іще бореться за мову й український театр М. Лукавецький виступив у пресі зі статтею «Питання № 1»: «Не будемо приховувати: стан харківських театрів залишає бажати кращого. Адже, як не дивно, жоден з них не має свого справжнього творчого обличчя. І це в тому самому Харкові, що дав колись життя не одному славному театральному колективу. <...> ...сірість, касовий репертуар, мертві, відірвані від життя п'єси, низька культура вистав і акторської гри. Закликаю поставити питання про стан харківських театрів питанням номер один. В Харкові відчувається побічне ставлення до Театру музкомедії — піонера української оперети» [13]. Реакція керівництва на критику була зовсім не такою, на яку сподівався молодий режисер... Спочатку довелося забратися з гуртожитку, далі — з театру, а потім — і з України.

Під куполом цирку. 1964 р. М. Лукавецький приймає запрошення обійняти посаду головного режисера Мінського цирку. Сім'ї одразу дають квартиру. «Після голодного Харкова ми потрапили до комунізму», — згадує дружина Валентина. Режисер завзято береться до роботи. Він ставить у цирку театральні, драматичні дійства, і, як завжди, все, за що береться, робить талановито і самовіддано. Про цей період його життя і творчості яскраво свідчать спогади корифея радянського цирку Бориса Вяткіна¹: «Із задоволенням згадую роботу у Мінському цирку з молодим режисером Лукавецьким, який прийшов у цирк із театру. Про його талановитість свідчать поставлені ним вистави, а про добрі риси характеру — наступні епізоди. Одного разу на репетиції М. Лукавецький зробив якесь зауваження повітряному гімнасту І. Папазову, який розгойдувався

¹Тут і далі переклад з російської виконано автором статті.

на трапеції під куполом цирку. Папазов, прикро вражений невдалим трюком і зауваженнями режисера, крикнув йому зверху: “Вам легко робити зауваження, сидячи в кріслі, ви б краще сіли на трапецію і показали, як треба виконати цей трюк!” Стиснувши губи, на очах подивованих артистів Лукавецький одягнув страхувальний пояс, сів на трапецію і наказав підняти себе у повітря. Папазов підняв трапецію вище, розгойдав її, але очікуваних благань про спуск не почув. Всі артисти зааплодували. Коли за кілька хвилин ми опустили режисера на землю, він був блідим, дещо розгубленим та знайшов у собі сили посміхнутись і сказав: “Збираю свої слова назад, там все-таки трохи страшно» [14]. У сімейному архіві зберігається книга Б. Вяткіна з написом автора: «Дорогому Миرونу, повітряному гімнасту цирку, за сумісництвом талановитому режисеру з глибокою повагою».

На запитання, що робить драматичний режисер у цирку, М. Лукавецький завжди відповідав, що на арені повинні демонструватись не тільки сила і спритність — цирк повинен виховувати. Багато ставив дитячих вистав — «Колобок» А. Шага (1964), «Білосніжка і семеро гномів» М. Лукавецького і М. Марусалова (1965), «13 побачень-ревю» В. Хорькова, «Лікар Айболить» Ю. Нікуліна і С. Ісаакіяна (1966). Особливе місце належало «Партизанській баладі» — героїчній пантомімі А. Вольского, П. Макаля, М. Марусалова, М. Лукавецького (1967) на дуже актуальну тему для Білорусії, де кожен третій під час Великої Вітчизняної війни був у партизанах.

М. Лукавецький сміливо брався за найскладніші проекти. Так, до 50-річчя БРСР поставив вуличне дійство, де учасниками було близько 2000 осіб. Тільки «Лявоніху» танцювало 800 осіб, 200 вершників кінної школи показували свої вправи, а коли виїхали танки, з'явилися партизани, солдати і показали переможний бій із ворогом, захопленню глядачів не було меж. Вражали чіткість сюжетної лінії, збалансованість, яскравість, велич і достовірність всього, що відбувалося. Викликали повагу фантазія і організаційні здібності режисера цього грандіозного видовища — тридцятирічного Мирона Лукавецького. За успіхи, досягнуті у розвитку білоруської радянської літератури та мистецтва, Лукавецького М. Я. було нагороджено Почесною грамотою Президії Верховної Ради БРСР.

1969 року М. Лукавецький отримує запрошення поставити виставу, присвячену відкриттю новоствореного цирку у Львові. Для цього він зібрав прекрасну творчу команду з молодих талановитих людей. Це були композитор Б. Янівський, поет Б. Стельмах, драматург Д. Герасимчук, художник М. Зверев.

Циркова вистава «Веселі ліхтарі» мала величезний успіх. Та для режисера Лукавецького сторінка під назвою «Цирк» вже була перегорнута. Він прагне працювати в театрі. Оскільки постійної роботи в Україні не знаходить, того ж року забирає сім'ю у П'ятигорськ, де отримує посаду головного режисера П'ятигорського крайового театру музичної комедії. Вже про першу його виставу, «Фіалка Монмартра» І. Кальмана, у пресі пишуть: «...відмінно дебютував головний режисер Лукавецький. Багата фантазія, лаконізм, досконалий смак і серйозність ставлення до справи є запорукою подальших успіхів цього молодого, хочеться сказати, сучасного режисера» [15].

Того ж таки року П'ятигорський театр музкомедії їде на гастролі до Львова, і земляки тепло приймають його роботу: «Особливо великий успіх випав на виставу “Фіалка Монмартра” — вона несе в собі заряд оптимізму, світлої віри в життя...» [16].

Окрім класичних сюжетів, М. Лукавецькому також цікаві сучасні теми, він шукає нових авторів, нові п'єси. Так, була поставлена вистава місцевого автора В. Полтавця «Кочубеївці» (композитор В. Дружинін), присвячена подіям, що відбувалися на цих теренах. Вона була несподіваною і мала великий успіх: «...надзвичайно захоплююча вистава. Театр створив самобутній сміливий твір. <...> Лишається побажати творчому колективу, який очолює думаючий шукаючий художник — головний режисер Мирон Лукавецький, успіху у подальшій роботі» [17].

Театр працював на трьох майданчиках у трьох курортних містах — П'ятигорську, Єсентуках, Кисловодську — і практично весь час був «на колесах». Оптимізм і працездатність допомагали молодому режисерові долати всі труднощі.

Гучна прем'єра вистави «Дівочий переполюх» Ю. Мілютіна відбувається 1972 р. в Іркутську. Туди його запросив директор Іркутського театру музичної комедії н. а. РРФСР М. Загурський (згодом театр носить його ім'я). Мирон Лукавецький закохується в цей театр і в це місто. З великою теплотою згадував про глядачів-іркутян, які йшли в 40-градусний мороз до театру у валянках та кожухах, а «...у вестибюлі з'являлись неодмінно у вечірніх сукнях і лакованих туплях». В одному з інтерв'ю він зауважив: «Іркутськ — місто вчених, науковців, письменників, художників, музикантів. Серед них є чимало українців за походженням. Вони якраз і були основними відвідувачами театру» [18].

Від Іркутська до Ростова. Головним режисером Іркутського театру музичної комедії М. Лукавецький стає 1974 р. Доля закидає сім'ю Лукавецьких із південного курортного П'ятигорська до Сибіру, де, як казав режисер, наші батьки відбували «покарання». Та, за іронією долі, Миرونу Лукавецькому сибірська земля подарувала чи не найкращі роки творчості.

Уже перша поставлена ним вистава «Акуліна» за мотивами повісті О. С. Пушкіна «Панночка-селянка» отримала диплом першого ступеня на Всесоюзному огляді вистав, присвячених 175-річчю з дня народження поета [19]. Театр багато гастролює, і вистави нового головного режисера отримують схвальні відгуки: «...у режисера М. Лукавецького і виконавців відчувається прагнення знайти для цієї вистави нові виразні засоби, відмовитись від нашарувань опереткових традицій» [20]; «У виставі «Великий виграш» Є. Птічкіна і Л. Куксо режисер виявив чимало творчої сміливості, справжнього смаку і неабиякої вигадки в рішенні вистави на основі яскравої комедійності, заданої в пролозі і повністю витриманої до кінця. <...> Постановник вистави зміг створити хороший акторський ансамбль» [21].

У липні 1975 р. театр почав роботу над музичною комедією «Бабський заколот», котрий став візитною карткою театру на багато років. Лібрето за мотивами «Донських оповідань» М. Шолохова написав К. Васильєв, музику створив Є. Птічкін. Ставив виставу М. Лукавецький у співдружності з диригентом Е. Тобіашем. Понад десять років вистава не сходила зі сцени театру, її охоче відвідували. Всі гастролі неодмінно відкривались «Бабським заколотом», зокрема і гастролі в Москві [22].

На доказ того — рецензія у газеті «Правда»: «Вистава “Бабський заколот” вирішена і зіграна тут у душі народної комедії характерів, що несподівано, часом парадоксально розкриваються у зіткненні з новою суспільною мораллю. Режисерське рішення підтримане усім акторським ансамблем, в котрому є роботи більш чи менш яскраві, але всі виконавці втягнуті в стихію імпровізаційного існування» [23].

У середині 70-х театр був у розквіті своїх творчих сил. Стала вже звичною фраза: «Іркутський театр входить у десятку найкращих театрів оперети країни» [24]. Головний режисер Іркутського музичного театру ім. М. Загурського М. Я. Лукавецький 1978 р. отримує почесне звання заслуженого діяча мистецтв РРФСР.

Зберігся запис радіопередачі, яку підготувала головний редактор художнього мовлення Іркутського радіо Лариса Гайдай, в якій зворушливо звучить бесіда двох земляків:

«Л. Гайдай: Головний режисер — серце театру. Енергійний, з легким українським акцентом голос Мирона Ярославовича весь день чути в театрі — і за кулісами, і на репетиції у залі, і в майстернях. За ті чотири сезони, що молодий головний режисер прийшов у цей театр, у ньому відбулось чимало перемін. По-перше, змінився характер репертуару. Сьогодні на сцені — не тільки князі та барони із класичних оперет. Провідне місце зайняли герої сьогоднішніх днів. В них приваблює поезія народного життя, чарівність і дзвінкість народного гумору, світлий і запальний ліризм. Чи випадкова така режисерська пристрасть? Якщо повернутись до джерел життєвої і творчої біографії режисера Лукавецького, стане зрозуміло, що це його заповітна, його головна тема. В складному творчому процесі, у співі музики, драматургії, танцю відлачують і рідні гуцульські наспіви, і повні завзятості танці, і яскравість народних костюмів, і незабутня своєрідність свят і обрядів Придністров'я — все, з чим він ріс, що він так любив. Предковичні враження дають режисеру впевненість: люди повинні бачити що краса справжнього життя зі сцени театру...»

М. Лукавецький: Пам'ять про рідні місця завжди живе в моєму серці... Прийміть ширий уклін, рідні Карпати, дорогі мої земляки, дорогі мої вчителі і друзі, і, звичайно, мої найдорожчі батьки. Спасибі за те, що вивели на вірний шлях. Бажаю міцного вам здоров'я і великих творчих успіхів на благо і щастя нашої рідної Батьківщини» [25].

1980 року М. Лукавецький ставить «Летючу мишу» І. Штрауса, яка протягом 25 років не сходила зі сцени Іркутського театру і «облетіла» багато міст: «“Летюча миша” вся від початку до кінця ніби зіткана з режисерських прийомів, котрі, звичайно, і не снились ні І. Штраусу, ні автору лібрето М. Ердману. <...> ...постановка являє собою приклад дуже дбайливого і вдумливого ставлення до однієї з перлин опереткової класики. <...> Жодна режисерська знахідка не є тут самоціллю, кожна реалізована задумка режисера, кожна мізансцена впливає із самого трактування твору, із самої сутності вистави» [26].

Незмінний успіх в іркутян мали його вистави «Четверо з вулиці Жанни» О. Сандлера і Г. Плоткіна (1975), «Прекрасна Єлена» Ж. Оффенбаха (1978), «Циганський барон» І. Штрауса (1978), «Алеко» С. Рахманінова (1978), «Товариш Любов» В. Ільїна і Ю. Рибчинського (1979).

Майже десять років поспіль М. Лукавецький очолює Іркутський театр музичної комедії. Та настали «непевні» часи — бурхливі збори колективу за участю міських чиновників, як наслідок — неодноразові зміни адміністративного керівництва театру, музичного керівництва, чергових режисерів... У березні 1983 р. відбулась прем'єра «Фіалки Монмартру» І. Кальмана, що стала останньою постановою Лукавецького на посаді головного режисера. «В кінці квітня він звільнився з театру, і майже одразу його місце зайняв Юрій Іванович Гвоздиков... Порівняно молодий чоловік, активний, голосний, з партквитком у кишені. Він одразу знайшов взаєморозуміння в місцевих партійних і радянських колах...» [27]. Наступні три роки М. Я. Лукавецький прослужив у Ростовському театрі музкомедії на посаді головного режисера, де також створив низку вистав, що викликали неабиякий інтерес у публіки та театральних критиків, зокрема «Тютюновий капітан» В. Цербачова (1983), «Ваш покірний слуга» А. Кремера і Ю. Ценіна (1984), «Студент-жебрак» К. Міллерера і М. Ердмана, «Вірю тобі» В. Казеніна, Ф. Лаубе (1984), «Графиня з Гонконгу» Ч. Чапліна і І. Шахова

(1985). Ось уривки з рецензій, з яких можемо оцінити, яке враження справляли ці вистави на театралів: «...вистава Ростовського театру “Ваш покірний слуга” створює прекрасний настрій, тішить зверненням до сучасної музичної драматургії і хорошим рівнем її втілення» [28]; «“Студент-жебрак” Ростовського театру — одна з найбільш вдалих робіт сезону <...> для режисера важливою виявилась тема боротьби поляків за національну незалежність проти австрійських поневолювачів <...> яскраве видовище, що захоплює сюжетними поворотами...» [29]; про «Вірю тобі»: «...зумів подолати слабкості сценарної основи і створити гостру, багатопланову виставу, доповнивши дію сценами “напливів”, надавши виставі кінематографічності, жвавості, динамічності...» [30].

Майже 20 років вистави М. Я. Лукавецького з успіхом йшли на підмостках російських театрів від П'ятигорська, Ростова-на-Дону, Рязані аж до Оренбурга, Іркутська і Магадана. Але з віком бажання бути біля батьків і «говорити рідною мовою» стає все сильнішим, і при найпершій можливості він їде працювати до Львова.

Повернення додому. Йому вже майже 50, а треба починати все спочатку. Це в Росії він знайий режисер, заслужений діяч мистецтв, а в Україні і тим паче в Галичині свою творчу спроможність ще треба довести. Та труднощі тільки розпалювали в ньому азарт і робили відважнішим. А ще була надія на те, що вдома і сгінні помагуть. Розпочався непростий львівський період в творчості режисера.

Першою була постава у Львівському державному ордена Трудового Червоного Прапора академічному українському драматичному театрі ім. М. Заньковецької «Ой не ходи, Грицю...» М. Старицького. Прем'єра відбулася 16 травня 1986 р., а вже восени Мирон Лукавецький став головним режисером Львівського ордена Трудового Червоного Прапора театру юного глядача ім. М. Горького, служінню якому і віддав майже 20 років свого життя. Складних років, оскільки випали вони спочатку на «перебудову», а потім на розвал старої радянської держави і побудову незалежної України, а в часи перемін умови для творчості не завжди сприятливі. Та з притаманним йому оптимізмом і лідерськими амбіціями М. Лукавецький поринув у роботу.

Першою прем'єрою у Львівському ТЮГу була вистава за п'єсою Р. Каца «Розмови в учительській» (1986). До вистави він запросив багато молодих акторів, що робили перші кроки на сцені, а поряд з ними працювали актори старшого покоління.

Рішучий і енергійний М. Я. Лукавецький намагався згуртувати навколо себе колектив театру. Завжди охайний, елегантний, усміхнений, з незмінним своїм жартівливим «щілуку ручку», він з великою повагою ставився не тільки до творчих працівників, а й до обслуговувального персоналу: викликало повагу його шанобливе ставлення до людей старшого віку і галантне — до жінок. Та щодо мистецтва він вимогливий, принциповий і знає, чого хоче. Творча режисерська майстерня М. Лукавецького була подібна до майстерні художника. Спочатку він «малював» майбутню виставу у своїй уяві, потім переносив побачене на папір, фіксуючи мізансцени, фрагменти декорацій і навіть реквізиту, а під час репетицій видавав від усіх учасників творчого процесу точної реалізації задуманого.

Рік по року — нові прем'єри. «Граф Монте-Крісто» З. Чернишової за О. Дюма з'явилась 1988 р. Тонка, психологічна вистава, де режисер дуже переконливо простежив шлях головного героя від зневіреної, ображеної людини до благородного месника. Досі актори згадують випадок, коли не з'явився виконавець ролі Автора — і вистава опинилась під загрозою зриву... Лукавецький мовчки переодягнувся в театральний костюм, взяв у руки текст п'єси, перехрестився і пішов на сцену. Виставу було врятовано.

Невтомний режисер у пошуку сучасних драматургів, яких він жартома називав «живими класиками», знаходить спільну мову і творче порозуміння із прекрасним львівським поетом Б. Стельмахом. Результатом співпраці стала вистава «Фрак для доцента» (1988) — легка дотепна комедія з чарівним львівським колоритом. За ініціативою все того ж Лукавецького співпраця із поетом отримала своє продовження у диалогії «Тарас» (1989) та «І золотої, й дорогої...» (1990). Для постановки М. Лукавецький запросив молодого київського режисера С. Проскурню — і не помилився. Так у Львові з'явилися дві знакові вистави, що були присвячені пам'яті великого Кобзаря.

Театр успішно гастролює містами України, Білорусі, Польщі. М. Лукавецький не боїться запрошувати нових цікавих режисерів на постановки. В часі його керівництва театром вистави здійснювали згаданий вже С. Проскурня, а також П. Колесник, Г. Максименко, Я. Тітов, М. Яремків, А. Бабенко, Р. Валько, К. Адомайтіс, Я. Геляс, П. Ластівка, А. Критенко, Я. Федоришин, Л. Веніна та інші.

Втілюється в життя давня мрія: 1989 р. відбулась прем'єра «Мини Мазайла» М. Куліша у Львівському ТЮГу в постановці М. Лукавецького [31]. Вистава з успіхом іде у Львові, а також посідає провідне місце у гастрольному репертуарі. Одеські журналісти відзначали: «...рівень майстерності львів'ян не розчарував одеситів. Вистава є безсумнівним творчим успіхом, навіть без врахування актуальності проблеми, більш перебудовчу виставу зараз в Україні важко назвати» [32]. Того ж таки 1990 р. М. Я. Лукавецький виходить на колектив зі сміливою ініціативою — повернути театрові його історичну назву — Перший український театр для дітей та юнацтва, і майже одностайно (1 — проти, 2 — утримались) колектив приймає рішення про пе-

рейменування театру. Подію неоднозначно сприймають у керівних та театральних колах. У пресі з'являються критичні статті, та М. Лукавецький достойно «тримає удар»:

«Вельмишановний Юрію Борисовичу!

Прочитав Вашу статтю “Не рекомендовано” в січневому випуску “Культура і життя”. Хочу пояснити дійсний стан справ, які знайшли місце в Вашій статті, щодо зміни назви. Чомусь, як це тоді робилося в 1938 р., українському театрові було присвоєно ім'я російського письменника. І цей єдиний український театр юного глядача весь час намагався виправдати це ім'я. Тому думаю, правильним було це рішення не переіменувати, а повернути колишню назву і не робити з цього політичну подію, як комусь хотілося б. Звикли Ви до ім. Горького, звикнемо з часом до старої нової назви. Тим більш, що я проїздив майже всю Росію, але ніде не зустрів російського театру імені Шевченка, Франка, Котляревського і навіть Корнійчука...» [33].

Не зраджує М. Лукавецький і своїй давній пристрасі — музичній виставі. У львівській пресі, зокрема у журналі «Театральна бесіда», пишуть, що завдяки його творчому керівництву «репертуар колективу розширився у напрямку видовищних музичних вистав» [34]. Так, з великим успіхом іде його вистава-мюзикл «Том Соєр» М. Петренка і Б. Янівського за М. Твенем (1990): «...мюзикл “Том Соєр” у постановці головного режисера театру Лукавецького заслуговує найвищої похвали, як заслуговує на неї і вся акторська група <...> легкість, ширість, емоційність виконання захопили і тримали глядача в напруженому взаємозв'язку зі сценою від першої до останньої хвилини <...> в театрі ми відкрили прекрасний осередок української культури» [35]. Провідний театрознавець України В. Заболотна відмічала: «...вистави головного режисера театру заслуженого діяча мистецтв РФФСР М. Лукавецького міцно зібрані, яскраві, і театр в його руках справді схожий на театр, а не на щось випадкове і зайве, як часто буває <...> в театрі за останні кілька років підвищився рівень культури» [36]. Лукавецький працює плідно, не зупиняється ні на мить, експериментує. В його доробку світова класика та твори сучасних авторів: «З коханням не жартують» П. Кальдерона (1991), «Княжич Лев» Д. Герасимчука і Я. Мельничука (1992), «Циганський барон» Й. Штрауса у Львівському театрі опери і балету ім. С. Крушельницької (1994).

Серед творчих здобутків режисера варто відзначити також постанови української класики: «Сто тисяч» І. Карпенка-Карого (1992), «Бой-жінка» Г. Квітки-Основ'яненка (1995), «Назар Стодоля» Т. Шевченка (2000), «Цар Ох» О. Олеся (2001), «Захар Беркут» І. Франка (2005). Український національний колорит посилює сприйняття широко відомих творів, розкриває їх по-новому. Народні характери — непересічні, сильні духом, глибокі і драматичні. І тим же галицьким неповторним колоритом та вишуканою дотепністю майже 10 років тішила львів'ян вистава М. Лукавецького «Швейк у Львові» Я. Мельничука за Я. Гашеком (2003).

Режисер з великою любов'ю працює над дитячим репертуаром. Його казки створені на основі найкращих зразків світової літератури, завжди природні, емоційні, яскраві, з доречним використанням музики. На його казках виросло не одне покоління маленьких львів'ян, і довгі роки прикрашали афішу театру назви улюблених вистав: «Білосніжка та семеро гномів» (Б. Янівський, М. Лукавецький, М. Марусалов, М. Петренко), «Аладін» (В. Гравцов, М. Абрамов, 1995), «Чіпполіно та його друзі» (за Дж. Родарі, 1996), «Стережися Лева» (Я. Стельмах, 1996), «Коли зійде місяць» (Н. Забіла, 1998), «Гінь» (Є. Шварца, 1998), «Снігова королева» (Є. Шварц за Г. Х. Андерсеном, 1999), «Острів скарбів» (Р. Стівенсона, 2001), «Загадки лісу» (Л. Річардсон, 2004). Ціро звучить захоплений відгук відомого театрознавця: «...Театр понує глядачам казкову феєрію, захопливе видовище, яке допомагає розвивати у дітей гармонійне естетичне сприйняття світу... Bravo! мудрим казкарям. Bravo! — працювотому, талановитому мистецькому колективу. Viva teatr!» [37].

12 травня 2004 р. М. Лукавецькому присвоєно почесне звання «Заслужений діяч мистецтв України».

Того ж 2004 р. на базі театру на факультеті культури і мистецтв ЛНУ ім. І. Франка було набрано акторський курс під керівництвом М. Я. Лукавецького. З дев'яти його випускників 2007 р. п'ятеро заалишилися у складі Першого українського театру для дітей та юнацтва, інші успішно працюють в театрах України і навіть в далекому Уренгої.

М. Лукавецький був причетний також до створення у центрі творчості дітей та юнацтва Галичини дитячого самодіяльного театру «Погоулянка» (керівник — В. Соломіна), який відсвяткував вже своє двадцятиліття. З цим дитячим колективом режисер випустив вистави «Гуляй, Погоулянку!» В. Соломіні (1993), «Дванадцята ніч» В. Шекспіра (2001), «Лісова пісня» Л. Українки (2007) та інші. Учасники тих вистав вже виростили, стали самодостатніми творчими особистостями, роз'їхалися по всьому світу, та з великою вдячністю згадують свого режисера, що вчив їх любити прекрасне та дотримуватись християнських заповідей.

М. Лукавецький неабияк опікувався патріотичним вихованням підростаючого покоління українців. На шпальтах однієї з газет зазначає з гіркотою: «Старі ідеологічні культурні цінності зруйновано, а нові не вироблено. Хоча часу для того, щоб їх виробити, було достатньо. Чомусь у наших школах не знайшлося місця такій знаній і перевірненій молодіжній організації, як “Пласт”, яка займається всебічним вихованням дітей.

За часів панування Польщі Петро Франко в Коломиї міг підпільно організувати «Пласт», а ми у своїй незалежній державі не можемо» [38].

1999 року М. Лукавецький з групою ентузіастів на чолі із Володимиром Степанишином організують і проводять перший фестиваль дитячої і юнацької творчості «Сурми звитяги», присвячений героїці УПА. Відкриваючи свято, у своєму вступному слові М. Я. Лукавецький сказав: «Значення фестивалю “Сурми звитяги” годі й оцінити. Фестиваль заохоче молодих українців до глибокого дослідження пісенної спадщини національно-визвольної боротьби українського народу у ХХ столітті».

До останніх днів свого життя М. Лукавецький був натхненником цього щорічного свята патріотичного українства і незмінним режисером підсумкових гала-концертів, що проводились у Львівській опері.

За твердженням одного з львівських видавців, М. Я. Лукавецький — «кращий режисер-організатор Львова» [39]. Він з радістю брався за усілякі масштабні мистецькі дійства, робив їх майстерно і з розмахом: концерт-ювілей у Судовій Вишні, присвячений Іванові Вишньському (1990), «Різдво у Львові» (1991), концерт до 60-річчя ЗУНР (1994), дійство до 400-річчя від дня народження Б. Хмельницького в Олеському замку (1995), «День міста» (до 750-річчя Львова, 1998), концерт до 70-річчя ОУН (1999), концерт до 90-річчя з дня народження С. Бандери (2005) та інші. В сімейному архіві зберігаються численні подяки та почесні грамоти від мерів, губернаторів, громадських організацій національного відродження та українських націоналістів.

Педагогічний досвід М. Лукавецького не обмежується одним акторським випуском. З перших днів свого повернення з Росії до Львова, з 1987 р., він одразу ж, водночас із роботою в театрі, почав викладати курс «Майстерність актора» у Львівській консерваторії ім. М. Лисенка (нині — Львівська державна музична академія ім. М. Лисенка). Завідувач кафедри оперної підготовки, заслужений артист України, професор І. Юзюк зазначає: «М. Лукавецький вперше застосував на кафедрі оперної підготовки метод розробки студентами-вокалістами етюдів. Роботу проводить професійно, ґрунтовно, з вмінням зацікавити і повести студентів за собою...».

Після того, як 2005 р. М. Лукавецький пішов із Першого українського театру для дітей та юнацтва, працювавши там майже 20 років, він повністю присвятив себе науково-методичній та педагогічній роботі у стінах ЛДМА ім. М. Лисенка.

Викладаючи на кафедрі оперної підготовки, М. Лукавецький поставив опери: «Анна Снегіна» В. Агафоннікова (1989), «Роксолана» Д. Січинського в редакції М. Скорика (1993), «Вечорниці» М. Ніщинського (2000), «Ключ на бруківці» Ж. Оффенбаха (2001), «Любовний напій» Г. Доницетті (2010), «Алеко» С. Рахманінова (2011) та інші.

Його перу належать наукові роботи: «Основи акторської майстерності в оперному класі», «Оволодіння професійною майстерністю студентів вокальних факультетів мистецьких ВУЗів в оперному класі», «Етапи роботи над виставою в музичному театрі». За творчу, режисерську та педагогічну роботу М. Я. Лукавецькому 17 лютого 2005 р. було присвоєно вчене звання доцента.

Розповідь про митця й людину М. Лукавецького буде неповною, якщо не згадати про його родину, людей, яких він безмежно любив і якими пишався. У біді і в радості, в моменти успіхів і години розмислів поруч з ним п'ятдесят років була поряд дружина Валентина. Він завжди наголошував, що його найбільше досягнення у житті — щаслива родина: син Лесь, лікар-гематолог, кандидат медичних наук, красуня-невістка Інна, теж лікар, і улюблені онучки — Надія та Олександра, студентки ЛНУ ім. І. Франка

Мирон Лукавецький був людиною енциклопедичних знань, феноменальної пам'яті, високої інтелігентності, дотепний і комунікабельний. Навіть тяжка хвороба, з якою він боровся останні тринадцять років, здається, не встигала за ним і відступила до часу. Адже треба ще багато зробити... Мріяв про кафедру оперної режисури у ЛДМА ім. М. Лисенка, про театр оперети у Львові і про «Маріцу» І. Кальмана, про «Трьох товстунів» Ю. Олеші у Першому українському театрі, про нову роботу із М. Скориком. Вибрав тему для майбутньої дисертації — «Шляхи Галицької Мельпомени» — про пересувні західноукраїнські театри: «Театр в домі його дитинства... Театральні історії і фрагменти з архіву мого хресного батька режисера Юрія Кононіва... Розповіді батька, бабці і мами... У Івано-Франківській області (Станіславові) до тридцять дев'ятого року налічувалось чотирнадцять роз'їзних театрів...» [40]. Життя обірвалось 21 лютого 2012 року.

Віддати останню шану Мирону Лукавецькому прийшли численні колеги, учні, друзі... Прощаючись, викладачі і студенти-старшокурсники Музичної академії заспівали на голоси «Чуеш, брате мій» Б. Лепкого, виконуючи останню волю свого Вчителя і Товариша. Потужно залунала пісня, підхоплена десятками голосів... І зірвався шалений вітер... І пішов сніг... Такою була остання вистава режисера Мирона Лукавецького, поставлена за його власним сценарієм.

1. Ствердження сподівань. Збірник на пошану імені Ярослава Лукавецького. Статті, матеріали, публікації / Упоряд. Р. Яців. — Львів, 2009. — С. 125.
2. Там само. — С. 126.
3. Там само. — С. 127.
4. *Волошин Л.* Ярослав Лукавецький: Малярство. Рисунки. Сценографія. — Львів; Івано-Франківськ, 2008. — С. 30.
5. Ствердження сподівань... — С. 129.
6. *Гайдай Л.* От чистых истоков: Очерк. Редакция художественного вещания Иркутского радио [рукопис], 1977. — С. 3.
7. *Фіглевський М.* Що можна в двадцять [рукопис]. — Приватний архів М. Лукавецького.
8. Ствердження сподівань... — С. 131.
9. Там само.
10. *Лукавецький М.* Неповторний вчитель. Спогади [рукопис]. — Приватний архів М. Лукавецького.
11. Лист до батьків у Снятин, 1961. — Приватний архів М. Лукавецького.
12. *Лялюк І.* Екзамен сдан // Красное знамя. — 1962. — 2 июн.
13. *Лукавецький М.* Питання № 1 // Ленінська зміна. — 1963. — 15 бер.
14. *Вяткин Б.* Размышления о работе клоуна // *Вяткин Б.* Жизнь клоуна. — Л., 1975. — С. 124.
15. *Бутова А.* Счастливого пути, друзья // Кавказская здравница. — 1968. — № 83. — 30 квіт.
16. *Дервянко Г.* Радостное искусство // Львовская правда. — 1968. — 17 авг.
17. *Маяцкий А.* Верность теме // Ставропольская правда. — 1970. — 21 мая.
18. *Буркович М.* «Тепер школярі не носять бутерброди для героїв вистав» // Високий замок. — 1999. — 19 трав.
19. *Скоробегов Д.* Иркутский музыкальный театр: Очерки по истории (1940–2000). — Иркутск, 2000. — С. 72.
20. *Петрова О.* Акулина // Калининградская правда. — 1974. — 28 июн.
21. *Логвинов Н.* Обращаясь к современной теме // Ленинградская правда. — 1974. — 25 июл.
22. *Скоробегов Д.* Иркутский музыкальный театр: Очерки по истории (1940–2000). — Иркутск, 2000. — С. 73–74.
23. *Рыжова В.* Контрасты оперетты // Правда. — 1981. — 22 сент.
24. *Скоробегов Д.* Иркутский музыкальный театр: Очерки по истории (1940–2000). — Иркутск, 2000. — С. 74.
25. *Гайдай Л.* От чистых истоков... — С. 1, 6.
26. *Козаченко Ю.* Испытание классикой // Веч. Ташкент. — 1980. — 14 июл.
27. *Скоробегов Д.* Иркутский музыкальный театр: Очерки по истории (1940–2000). — Иркутск, 2000. — С. 87.
28. *Цимбал Є.* Атмосфера праздника // Веч. Донецк. — 1985. — 17 июн.
29. *Белкин А.* Этот непростой легкий жанр // Тамбовская правда. — 1984. — 9 авг.
30. *Татарская И.* Поэзия оперетты // Курская правда. — 1985. — 23 июл.
31. *Куліш М.* Твори: У 2 т. — К., 1990. — Т. 2. — С. 777.
32. *Вільчинський О.* Феномен Мазеніна // Комсомольська іскра. — О., 1990. — 25 верес.
33. Відкритий лист до Ю. Богдасевського, гол. редактора журналу «Український театр» [рукопис]. — Приватний архів М. Лукавецького.
34. *Янас Л.* Театр для наймолодших глядачів та юнацтва — єдиний у Західному регіоні України // Театральна бесіда. — 2008. — № 2(22). — С. 16.
35. *Гордасевич Б.* Театральна увертюра // Літературний Львів. — 1992. — 3 груд.
36. *Заболотна В.* І все ж... // Культура і життя. — 1991. — 26 жовт.
37. *Феліс С.* Загадки лісу // Ратуша. — 2004. — 30–31 берез.
38. *Буркович М.* Тепер школярі не носять бутерброди для героїв вистав... // Високий замок. — 1999. — 19 трав.
39. *Чоп Г.* «Він був кращим режисером-організатором Львова» // Новий Погляд. — 2012. — № 9 (2–8 берез.). — С. 13.
40. *Юзюк І.* Відгук на наукову-методичну, педагогічну та виконавську роботу М. Я. Лукавецького [рукопис]. — Приватний архів М. Я. Лукавецького.
41. *Лукавецький М.* «Шляхи Галицької Мельпомени» [рукопис]. — Приватний архів М. Лукавецького.

Анотація. Автор статті розглядає життя і творчий шлях режисера і педагога, заслуженого діяча мистецтв України і Росії Мирона Лукавецького як віддзеркалення політичних і суспільних змін в країні.

Ключові слова: Ярослав Лукавецький, Мирон Лукавецький, Іркутський музичний театр, Перший український театр для дітей та юнацтва, п'єси, вистави, рецензії.

Аннотация. Автор статьи рассматривает жизнь и творческий путь режиссера и педагога, заслуженного деятеля искусств Украины и России Мирона Лукавецкого как отражение политических и общественных перемен в стране.

Ключевые слова: Ярослав Лукавецкий, Мирон Лукавецкий, Иркутский музыкальный театр, Первый украинский театр для детей и юношества, пьесы, спектакли, рецензии.

Summary. The author examines the life and creative career of the theatre director and teacher, Honored Artist of Ukraine and Russia Myron Lukavetskyi as a reflection of his works and fate in time of political and social changes.

Keywords: Yaroslav Lukavetskyi, Myron Lukavetskyi, Irkutsk Music Theater, First Ukrainian theatre for young audience, plays, performances, reviews.